

УДК 792.028:004.896

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2026.01.129>

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ТЕАТРАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ У ПЕРІОД РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2022—2025 рр.)

Тетяна СОВГИРА

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7023-5361>

доктор культурології, доцент; декан факультету
івентменеджменту, фешн- і шоу-бізнесу,

Київський національний університет культури і мистецтв,
вул. Євгена Коновальця 36, 01133, м. Київ, Україна,
e-mail: STIsovgyra@gmail.com

У роботі автор ставить перед собою *мету* — провести аналіз сучасного стану культурного партнерства Республіки Польща та України.

Об'єкт дослідження — комплексний аналіз ініціатив репрезентації театральної культури України у польському театральному дискурсі. На основі ілюстративних матеріалів, брошур, періодики, інтерв'ю та матеріалів конференцій розкрито динаміку розгортання основних тематичних напрямів театральних практик та проголошення ідейних наративів в українських виставах, реалізованих на території Польщі у період повномасштабної війни. Окреслено *географічні межі* поширення вистав з українською тематикою як прояву феномену україно-польського культурного синтезу. Наголошено на зміні парадигми україно-польських відносин у період російської військової агресії проти України. Аналіз наукових публікацій та інформації офіційних державних джерел засвідчує потужний потенціал ініціатив польських державних і недержавних інституцій, спрямованих на збереження української культурної спадщини, а також реалізацію освітньо-культурних проєктів в умовах війни.

Предмет дослідження — основні виклики, пов'язані з воєнними обставинами, та перспективи подальшої інтеграції міжнаціональних зв'язків у контексті європейського освітнього простору.

Методологія дослідження базується на комплексних, міждисциплінарних за своїм характером, наукових підходах до розкриття теми.

Ключові слова: Україна, Республіка Польща, театральні практики, український репертуар, війна.

Tetiana SOVHYRA

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7023-5361>

Doctor of Cultural Studies, Associate Professor,
academic degree,
academic title,

Dean of the Faculty of Event Management, Fashion
and Show Business at the Kyiv National University
of Culture and Arts,

36, Yevhena Konovaltsya Str., 01133, Kyiv, Ukraine,
e-mail: STIsovgyra@gmail.com

UKRAINIAN-POLISH THEATRICAL INITIATIVES DURING THE RUSSIAN- UKRAINIAN WAR (2022—2025)

Problem statement. During the Russian-Ukrainian war, the migration of Ukrainians led to the formation of numerous associations and institutions aimed at promoting Ukrainian culture. In particular, Polish cultural institutions invited several hundred Ukrainian artists to collaborate. Therefore, the research focuses on cultural initiatives to organise the theatrical life of Ukrainians in Poland, assimilation trends and prospects for further cultural development, with an emphasis on the significant support of the Polish side (theatrical institutions, charitable organisations and individuals).

The purpose of the article is to analyse the current state of cultural partnership between the Republic of Poland and Ukraine.

The research methods. The research is based on general scientific methods — empirical, descriptive, structural-functional. The issue of cultural heritage preservation is examined through the prism of scientific discourse on international cooperation in the field of theatre arts. Since the source base consists of theatre texts and interviews with participants in theatre initiatives, photographs, advertising brochures and video recordings of Ukrainian performances, on the basis of which certain patterns in the trends of the development of current theatre practices in Poland are identified, methods characteristic of literary studies and cultural studies are used for the analytical interpretation of these processes. In particular, content analysis was conducted to identify a certain typology and compare ideological narratives.

Research results: Based on illustrative materials, brochures, periodicals, interviews, and conference materials, the dynamics of the development of the main thematic areas of theatrical practice and the proclamation of ideological narratives in Ukrainian performances implemented in Poland during the period of full-scale war have been revealed. The geography of the spread of performances with Ukrainian themes is identified as a manifestation of the phenomenon of Ukrainian-Polish cultural synthesis. Emphasis is placed on the paradigm shift in Ukrainian-Polish relations during the period of Russia's full-scale military invasion of Ukraine. The main challenges related to the military situation are highlighted, and the prospects for further integration of interethnic relations in the context of the European educational space are identified.

Keywords: Ukraine, Republic of Poland, theatre practices, Ukrainian repertoire, war.

Вступ. Міжнародні збройні конфлікти стають ключовим чинником дестабілізації глобального порядку, руйнування культурних систем та геноциду етнічних груп. Втрата не лише матеріальних культурних здобутків, а й нематеріальної культурної спадщини — ці виклики виникають в країнах, де ведуться активні бойові дії (Сирія, Ємен, Судан, Україна т. і.). Збройні конфлікти не лише спричиняють фізичне знищення культурних об'єктів, а й призводять до деградації культурного простору загалом — втрати смислових орієнтирів, розриву комунікативних зв'язків, ослаблення міжкультурного обміну. У таких умовах особливої ваги набуває міжнародне співробітництво у сфері дотримання гуманітарного права та конвенційних норм, спрямованих на охорону культурних цінностей. Тому пильна увага міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ІСОМ, Interpol) звернена на ініціативи збереження культурної спадщини. Російське вторгнення в Україну завдало безпрецедентної шкоди українському театру через триваючі воєнні дії, постійні обстріли, багатогодинні повітряні тривоги, вимкнення світла. У той же час, за кордоном у результаті міграції українців утворилося чимало об'єднань, інституцій, спрямованих на популяризацію української пісенної, театральної, екранної культур. Зокрема, у Польщі (враховуючи значний відсоток міграції українців) за останні 3 роки було створено чимало культурних об'єднань, які опікуються правами українців у Польщі, та подій, присвячених популяризації української культури [1]. У 2022 році польські державні установи активно організовували допомогу біженцям з України та українським культурним інституціям. Міністерська команда з питань допомоги Україні в галузі культури, за участю Національного інституту спадщини, координувала підтримку польських музейних та культурних установ [2, с. 18]. Зокрема, Національний інститут музики та танцю у Варшаві створив базу даних українських митців і культурних установ та реалізує програму «Ми підтримуємо Україну» [3]. Таким чинном польські культурні установи запросили до співпраці кілька сотень українських митців. Інститут літератури запустив україномовний портал rosestry.eu для публікацій перекладів і оригінальних текстів українських авторів [4]. Національний інститут музики та танцю (NIMiT) з червня 2022 р. реалізував програму «Ми підтримуємо Україну»

(*Wspiera MY UKRAINK*), яка надала підтримку українським митцям через резиденції, творчі стипендії та творчі проекти [5, с. 18]. У рамках Програми 127 українських культурних діячів, що прибули до Польщі після 24 лютого 2022 року, отримали можливість працювати у польських культурних інституціях [6, с. 18].

Над те, творчі об'єднання розрослися до україномовних театрів, з власними репертуарними списками [7]. Адже театральний простір як особливий вид публічного художнього самовираження став надзвичайно важливим репрезентативним засобом культурної пам'яті. Відтак, за період повномасштабного вторгнення проблема національної ідентичності чи не найбільше резонувала в театральних дискусіях.

У Польщі театр є відкритим майданчиком для критики системи, державних структур і суспільних табу. Натомість вітчизняний театр — це сцена боротьби за ідентичність й пошуку власного голосу в умовах війни та невизначеності. Більшість «українських фестивалів» у Польщі досить етноцентричні та «відіграють функцію не стільки промоції української культури, скільки *community building*» [8]. Сучасні театральні діячі усвідомлюють роль театральних вистав та соціальних проектів. «Театр — це зброя. Дуже ефективна зброя. Тому за нього треба боротися» — свого часу зазначив А. Боала [9]. Театр є важливим соціальним інструментом впливу на колективну діяльність людей. Не менш важливим є дослідження міжнаціональних театральних взаємин із виходом за межі національного дискурсу у коло іншомовних театрів сусідніх культур. Зокрема, окремої дослідницької уваги заслуговує дослідження українських тем у польському театрі та, навпаки, реалізація театральних ініціатив зусиллями польських державних та недержавних установ. Тому дослідницька увага звертається саме на культурні ініціативи організації театального життя українців на території Польщі, тенденції асиміляції та перспективи подальшого культурного розвитку з акцентом на знакову підтримку Польської сторони (театральних інституцій, благодійних організацій та окремих персоналій).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема польсько-української культурної взаємодії як однієї з наймасовіших та найбільш ефективних форм комунікації вже багато років привертає увагу науковців. Питання польського театру в Україні досліджу-

вали свого часу М. Гарбузюк [10] та П. Горбатовський [11], зосереджуючи увагу на аналізі репертуару на вітчизняній сцені, проблем адаптації та культурних зв'язків. Увага до питань українсько-польського культурного діалогу надзвичайно актуалізувалася у сучасній гуманітарній царині з моменту початку повномасштабної війни росії проти України. Оскільки Республіка Польща стала ключовим центром підтримки освітньої та культурної спільноти українського суспільства, взаємовідносини між Україною та Республікою Польща набули особливої ваги. Про це свідчать чисельні дослідження українських, польських та інших зарубіжних істориків (В. Тарасенко [12], Т. Шостачук [13], А. Гайшенець [14], П. Горбатовський [15]), в яких порушується питання запозичень і трансформацій сценічних практик у діяльності національного театру, рецепції національного театального процесу у критичному дискурсі іншомовної преси. Актуальність даного дослідження полягає в необхідності вивчення досвіду театральної справи у контексті міжнародного діалогу.

Методологія дослідження базується на комплексних, міждисциплінарних за своїм характером, наукових підходах до розкриття теми. Проблема збереження культурної спадщини розглядається крізь призму аналізу наукового дискурсу про міжнародну співпрацю у сфері театального мистецтва. Дослідження опирається на загально-наукові методи — емпіричний, описовий, структурно-функціональний. Важливою в контексті даного дослідження є теорія «українсько-польське пограниччя культур» (С. Ульяш) [16]. Оскільки джерельною базою є театральні тексти та інтерв'ю учасників театральних ініціатив, фотосвітлина, рекламні брошури і відеофіксації українських вистав, на основі яких виявляються певні закономірності у тенденціях розгортання актуальних театральних практик на теренах Польщі, для аналітичної інтерпретації цих процесів застосовані методи, притаманні літературознавству та культурології. Зокрема, проведений контентаналіз для виявлення певної типології та порівняння ідейних наративів.

Мета статті полягає в дослідженні міжнародних культурних ініціатив реалізації театральних видовищ на теренах Польщі, окресленні проблемних питань та перспектив подальшої міжнародної співпраці в умовах загострення військового конфлікту в

Україні. Для реалізації поставлені завдання аналізу сучасного контексту українсько-польської співпраці в реалізації театральних практик, дослідження форми підтримки українських акторських труп та організацій, окреслення знакових спільних проєктів та ініціатив, спрямованих на збереження української культури, розвиток міжкультурного діалогу та соціальну інтеграцію вимушених переселенців. За результатами здійснених завдань важливо охарактеризувати виклики та перспективи подальшого сприяння освітньо-культурних зв'язків між Україною та Республікою Польща в умовах війни.

Основна частина. З початку повномасштабного вторгнення українські митці за кордоном опинилися в подвійно травматичній ситуації. По-перше, вони пережили або стали свідками величезних фізичних і психологічних страждань в Україні. По-друге, вони перебували в чужому культурному та мовному середовищі. Прибувши до Польщі після початку війни 24 лютого 2022 р., українські театральні активісти опинилися в співчутливій і відкритій польській театральній спільноті. Вони отримали логістичну, фінансову, організаційну та психологічну підтримку. У Польщі не було практики постановки українських п'єс. А ті кілька, що з'являються в польських театрах, є скоріше винятком, ніж правилом. Перша наукова книга, що містила тексти найвизначнішого театального реформатора України Леся Курбаса, страченого НКВС у 1937 р., була опублікована в Польщі лише у 2021 році [17]. Справедливо сказати, що польські театральні режисери виявляли обмежений інтерес до української драматургії, а польські театрознавці мало знали про історію та художні традиції українського театру. Причини цієї необізнаності очевидні. Політична, економічна та ідеологічна конкуренція є частиною цього. Крім того, тенденцією, вкоріненою в польській стратегічній культурі, є патерналістські упередження, що виявлялися в етноцентричному польському підході до української культури. Як відомо, польсько-українські суперечності призвели до багатьох трагедій. Політичні та соціокультурні конфлікти сягають корінням до Хмельницького повстання 1648—1657 років і тривали аж до XX століття, головним чином у вигляді волинських подій у період напередодні і під час Другої світової війни. Попри всі згадані факти, з початку повномасштабного вторгнення Російської Феде-

рації в Україні польська театральна публіка та театральні інституції з радістю прийняли український театр. Це підтверджено значним попитом на українські вистави у перші місяці повномасштабної війни. Зокрема, театр Сляський у Катовіце збирав тексти, що з'являлися в стані зародження, і публікував їх у щомісячному журналі «Театр» [18]. Подібним чином щомісячний драматичний журнал «Dialog» швидко поєднав нові тексти з уже існуючими [19]. Польське радіо підготувало та поставило безпрецедентні радіоп'єси на основі сучасних українських драматичних творів, наприклад, «На початку і в кінці часу» Павла Ар'є, перекладену Анною Корзенювською-Біхун 27 березня 2022 р. [20]. Сьогодні регулярно виходять україномовні видання, такі як «Наше слово» чи «Український альманах». Є українські радіостанції, українські школи та культурні центри. Таким чином історично сформована національна меншина українців у Польщі намагається зберегти свою ідентичність.

Театральний інститут імені Збігнева Рашевського на початку російсько-української війни створив інформаційний пункт для української театральної спільноти та їхніх сімей з ініціативою сприяння обміну інформацією, моніторинг поточних потреб та ресурсів, що надаються польськими театрами та організаціями [21, с. 18]. 8 березня 2022 року інститут оголосив про початок реалізації програми для українських митців та театральних працівників, в рамках якої 53 біженця з України отримали притулок у 39 приймаючих закладах в 12-ти містах Польщі. Серед цих інституцій є Центр сучасного мистецтва «Уяздовський замок», Національна галерея мистецтв «Захента», Інститут імені Адама Міцкевича та Центр польської скульптури в Ороньську. До кінця вересня 2022 р. в резиденціях взяли участь 36 митців (14 — у Захенче, 12 — у Центрі сучасного мистецтва та 10 — у Центрі польської скульптури в Ороньську) [22, с. 18].

Восени 2023 року у Вроцлаві розпочала свою діяльність Українська театральна сцена за підтримки Інституту Гротовського у Вроцлаві, як частина цієї інституції. Куратором Української сцени є незалежний театр GAS. На сцені цього театру сучасні українські митці можуть представляти свою творчість рідною мовою. Виступи та перформанси також супроводжуються польськими субтитрами, що ро-

бити вистави Української сцени доступними для всіх мешканців та гостей Вроцлава. Театр цей був заснований трьома молодими українськими акторками — Софією Оніщенко, Дарією Богдан та Василиною Марцелюк — у 2022 р., коли вони змушені були виїхати до Польщі у зв'язку з повномасштабною російською агресією проти України. Як пояснюють засновниці театру, назва GAS походить від однойменної вистави Леся Курбаса, українського режисера і новатора періоду розстріляного відродження. Прем'єра вистави відбулась рівно 100 років тому у 1923 році в Харкові. Метою Української театральної сцени є створення місця, де молоді українські митці зможуть представляти свої вистави та перформанси, а також зберігати та культивувати свою національну ідентичність. На Українській сцені у Вроцлаві відбуваються покази вистав, перформанси та театральні майстерки за участі українських театральних колективів та окремих митців. Чоловікам було заборонено виїжджати з України, тому ця група складалася з жінок-мисткинь. Через це не випадково, що творчість українських жінок зосереджувалася переважно на жіночому досвіді війни, а вистави готувалися з використанням технік вербального театру. Відтак (без перебільшення) можна сказати, що сучасний український театр у Польщі має жіноче обличчя [23].

«Через театр ми показуємо, за що борються наші військові. Також говоримо про те, що це не війна проти України, це війна проти усього цивілізованого світу» — стверджує акторка театру GAS С. Оніщенко [24].

Всі вистави Української театральної сцени граються українською мовою (Іл. 1) і супроводжуються польськими субтитрами. Адже більша частина відвідувачів — поляки, які цікавляться подіями в Україні і підтримують українців. Акторки театру — С. Оніщенко, Д. Богдан та В. Марцелюк — спочатку потрапили у польське середовище Театральної академії у Вроцлаві, яка прийняла їх на навчання. З часом Софія разом зі своїм колективом почали залучати також і українську аудиторію. «У нас виникла така традиція, що перед початком кожної вистави я або хтось з дівчат підходить до аудиторії і просить плескати тих, хто розуміє українську, а потім тих, для кого рідною є польська мова. І зараз наша аудиторія — це 50 на 50, і так тримається вже декілька останніх вистав, — говорить Софія Оніщенко

Іл. 1. Документально-перформативна вистава *History of Ukraine*. Театр GAS. Фото зі сторінки Akademia Sztuk Teatralnych. Filia we Wrocławiu

та підсумовує. — Насправді, це неймовірно цінно, коли навколо театру об'єднуються особи і з України, і з Польщі» [25].

Інша вистава «Реконструкція» — робота українського театального колективу «Тіньова» «про світ після ядерної війни, яким заволоділа темрява» [26]. Це вистава без слів в техніці театру тіней про зруйновані і відбудовані будівлі Харкова, Маріуполя і Херсону. Згідно сюжету вистави головною цінністю у світі є світло, яке потрібно людям для того, щоб жити. Його використовують як валюту, зброю та ліки. «Тіньова» була заснована у Львові у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії в Україну у березні 2022 р. Засновниками групи є Д. Зенкін та І. Мірошник, актори лялькових театрів з Харкова та Маріуполя. «Реконструкція» була їхньою першою п'єсою, яка «виросла» з роздумів над ескалацією війни.

Вистава «Життя у разі війни» організована групою українських художниць, які на початку російського вторгнення шукали притулку в Польщі. Українській драматургині Лені Лагушонковій та польській режисерці Улі Кьяк було запропоновано підготувати виставу про війну в Україні. Лагушонкова була свідком повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну. На початку березня 2022 року вона приїхала до Польщі. «Ми не жертви, ми експерти і одразу вам це покажемо. Театр став тим засо-

бом, завдяки якому учасниці стали не жертвами, а тими, хто вижив» [27]. Кожній актрисі було надано 10—15 хвилин, щоб висловити свої емоції через імпровізацію. Однак історії, розказані учасницями, не стосувалися їхнього власного досвіду. Це запозичення чужих історій надало розповіді універсального виміру. Відсутність мовного посередника, такого як субтитри, мінімізує небезпеку втручання. З огляду на їхнє розуміння контексту та знання української мови, польська аудиторія, здається, не має проблем із мовним питанням. Це явище Ева Бал називає «розкриттям поля мовного визнання» [28]; аудиторія стає чутливою до «Іншого».

Відома українська театральна режисерка, керівниця незалежної театральної групи «Театр Арабески» з Харкова С. Олешко приїхала до Польщі у березні 2022 р. На початку повномасштабної війни С. Олешко отримала запрошення від Театру Польського у Варшаві, поставила виступи читання текстів двох найвидатніших сучасних українських письменників і поетів, Оксани Забужко та Сергія Жадана, а також сучасну українську драму «Ніч закрие ранок» Оксани Савченко. Вона також перенесла виставу Театру Арабески «Декалог, або місцева світова війна» на сцену Театру Польського. Польські актори виконали виставу, яка була спочатку українською, перекладену і поставлену польською мо-

вою. У її випадку вибір польської мови для вистави був очевидним. Присутність С. Олешко спонукала Театр Польський до культурної ініціативи. Театр Польський замовив оригінальну п'єсу Сергія Жада-на. Таким чином, польська інституція стала ініціатором культурного потоку. Крім того, Театр Польський має намір просувати творчість Леся Курбаса, видатної постаті українського театру і культури. Оскільки твори Курбаса вже доступні в вищезгаданому польському перекладі [29], наступним логічним кроком було інтегрувати його спадщину в ширший обіг польських театрознавчих досліджень.

Завершуючи аналітичний огляд наявних театральних практик, варто звернути увагу на міжнародну конференцію «Стойкість. Відновлення. Майбутнє: культура у відновленні України» (Resilience. Recovery. Future: Culture in the Recovery of Ukraine), що була реалізована у Варшаві 26—27 червня 2025 р. за підтримки фонду «Обмін» (OBMIN) у співпраці з партнерами з Польщі, України, Німеччини, Франції та інших європейських країн. Захід відкрили представники Міністерств закордонних справ та культури Польщі, України та Німеччини, послы, парламентарі та лідери громадської думки. У своєму виступі М. Ченковська, заступник державного секретаря Міністерства культури та національної спадщини Польщі, підкреслила, що відбудова української культури означає відновлення місць, де Україна не лише бореться за свободу, а й з захищає та відновлює свою ідентичність. «Завдяки відданості культурних установ, реставраторів та кураторів нам вдалося створити систему, яка справді підтримує українську спадщину — не лише через постачання матеріалів, але й через присутність українського мистецтва у польських громадських просторах», — зазначила М. Ченковська [30].

Театр як мистецтво прямої дії має свої особливості впливу. Адже театр апелює не до натовпу, а до кожної людини, поєднуючи при цьому інтелектуальне середовище та масового глядача. Так, наприклад, сучасний політичний театр може стати майданчиком (кушеткою психотерапевта) для дискусії з проговорення складних тем [31, с. 15]. Така співпраця свідчить про міцні польсько-українські культурні зв'язки та підкреслює можливість виділення української культури в європейському соціокультурному просторі як естетично цінної та незалежної від ро-

сійського впливу. Тому не дивно, що зовнішня політика України формується під впливом таких культурно значущих факторів, як театр.

З іншої сторони, найбільш вагомим та помітним в Україні є діяльність Польського інституту, що вже більше 20-ти років працює у Києві. За його підтримки в Україні перекладають, видають та показують сучасну польську драму, запрошують польських учасників на книжкові ярмарки, міжнародні фестивалі, лабораторії і майстерні тощо. Так в українців поступово формується образ Польщі як привабливого, потужного, відкритого до діалогу партнера [32]. Очевидно, що теперішні часи ставлять перед театром багато викликів й Польський народний у Львові не є винятком. Паралельно постає ще питання про вливання нової крові, бо сьогоднішні випускники польських шкіл здебільшого планують продовжувати навчання в Польщі. Поза тим творче осереддя театру залишається активним і їм, як акторам офіційно аматорського театру, не звикати до того, що окрім улюбленої справи треба виконувати інші обов'язки. Серед них, вчителі, художники, редактори, журналісти... [33].

Просування українського театру за кордоном під час війни було великим логістичним і фінансовим викликом. Оскільки держава мала інші пріоритети, головним чином фінансування армії, всі кошти з державного бюджету були заблоковані для статутної діяльності Українського інституту. Всі заходи могли здійснюватися лише за рахунок залучення коштів від зовнішніх партнерів. Однак Український інститут, як державна установа, не може безпосередньо отримувати грантові кошти. Тому інститут міг інвестувати лише в управління, експертизу, координацію, час, ресурси та людей. Проте А. Гайшенець під час свого перебування у Варшаві координувала значні театральні проекти, такі як «Пліч-о-пліч», Міжнародний день танцю 2022 у Польському театральному інституті або «Гостьові сцени» у театрі «Гулівер». Зрештою, українська культурна дипломатія вже кілька років поспіль розглядає Польщу як свого стратегічного партнера, і з 2022 р. ці відносини тільки зміцнюються. У 2020 р. Український інститут започаткував програму «Transmission. UA: Drama on the Move». Програма має на меті підтримку театральних постановок на основі сучасної української драматургії, які відбуваються в європейських країнах [34]. Станом на січень 2024 року від-

булося кілька перформативних читань текстів з антології «Transmission. UA» у Кракові, Варшаві та Лодзі. Однак, з огляду на величезні зусилля з популяризації українського театру через публікації в провідних польських театральних журналах, телевізійні зустрічі, читання вистав, дискусії, інтерв'ю тощо, опозиція деяких польських театральних режисерів до українського репертуару є дивовижною. Багатовимірна присутність українців у Польщі порушує питання про подальші перспективи становлення українського театру в Польщі. Чи стане він повноцінною частиною польського театального репертуару, нахшталт англійського, німецького і французького? Чи буде український театр частиною єдиного культурного простору в контексті польського театру? З огляду на тривалу війну та можливість подальшого перебування українців в Республіці Польща, пропозиція створення театру української діаспори цілком обґрунтована сучасними реаліями. Такий театр зберігав би українську національну ідентичність серед біженців та наступних поколінь українців у Польщі. Це також сприятиме зміцненню польсько-українських міжкультурних контактів та подоланню стереотипів і упереджень.

Висновки. За результатами огляду ініціатив організації українського театру в Польщі, виявлено три основні форми його реалізації: аматорські вистави, створені біженцями, залучення українських театральних діячів до роботи польських культурних інституцій (Українська театральна сцена у Вроцлаві, «Ми підтримуємо Україну», діяльність режисерки С. Олешко в Театрі Польському), та проекти, організовані українською культурною дипломатією, що діє на території Республіки Польща (конференція «Стійкість. Відновлення. Майбутнє: культура у відновленні України», Transmission.UA: Drama on the Move). Багатовимірна присутність українців у Польщі порушує питання про створення театру української діаспори. Сила зрілої театральної співпраці полягає у створенні різноманітності форм і пропозицій, адже театр є потужним інструментом у боротьбі за національну ідентичність, засобом із сильним соціальним впливом та інструментом для створення міжнародної політики в галузі культурної безпеки.

Важливою особливістю всіх цих заходів є те, що учасники цих ініціатив створили «театр у вигнанні», тобто тимчасово працюють за межами своєї країни. З огляду на характер організації означені перформа-

тивні видовища можливо назвати культурними ініціативами швидкого реагування, що народилися з нагальної потреби українців створити культурний дискурс за межами України.

1. *Географічний та політичний атлас Польщі*. URL: <https://atlas2022.uw.edu.pl/mapa-tygodnia-uchodzcy-z-ukrainy-od-poczatku-wojny-do-konca-marca/> (дата звернення 13.01.2026).
2. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
3. *Solidarni z Ukrainą*. 2022 URL: <https://nimit.pl/aktualnosci/solidarni-z-ukraina-%D1%81%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%96-%D0%B7-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%8E/>.
4. Посестри. *Часопис № 191*. URL: <https://posestry.eu/>.
5. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
6. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
7. Шевченко О. Український театр у Польщі — як українські митці творять у еміграції. *Новини України*. 2025. URL: <https://news.d.ua/culture/ukrayinskii-teatr-y-polshi-iak-ukrayinski-mitci-tvoriat-y-emigraciyi-novini-ukrayini/>.
8. Гайшенець А. «Близькі незнайомі»: як театр допомагає будувати відносини України та Польщі *LB.UA*. 2020. URL: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blizki_neznayomi_yak_teatr.html (дата звернення 13.01.2026).
9. Taylor D. Augusto Boal 1931—2009. *TDR*. № 53 (4) (Winter 2009). Р. 10—11.
10. Гарбузюк М. *Образ України у польському театральному дискурсі XIX століття: стратегії та форми репрезентації: монографія*. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
11. Горбатовський П. Від аматорського гуртка до професійного театру (польський театр у Києві у 1905—1914 роках). *Слов'янський світ: Зб. наук. пр.* Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. Вип. 6. С. 67—92.
12. Тарасенко В. Українсько-польська гуманітарна співпраця: сучасний стан та перспективи. *Вісник: Міжнародні відносини*. 2024. № 57 (1), С. 80—86. DOI: 10.17721/1728-2292.2023/1-57/80-86.
13. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.

14. Гайшенець А. «Близькі незнайомі»: як театр допомагає будувати відносини України та Польщі *LB.UA*. 2020. URL: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blizki_neznayomi_yak_teatr.html (дата звернення 13.01.2026).
15. Горбатовський П. Від аматорського гуртка до професійного театру (польський театр у Києві у 1905—1914 роках). *Слов'янський світ: Зб. наук. пр.* Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2008. Вип. 6. С. 67—92.
16. Uliasz S. *Obrazy Ukrainy i Ukraińców w literaturze polskiej. O literaturze kresów i pograniczu kultur*. Rzeszów, 2001. 218 s.
17. Kurbas L. *Pisma teatralne* (A. Korzeniowska-Bihun, red.). Wydawnictwo: Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, 2021. 488 s.
18. Pnytska L. *12 x Ukraina*. URL: <https://teatr-pismo.pl/12-x-ukraina/> (дата звернення 13.01.2026).
19. Boroch R., Korzeniowska-Bihun A. *Ukrainian Theatre in Exile: A Case Study*. Poland *Qeios*. 2024. DOI: 10.32388/M7ADD1.
20. *Mosaic Redakcja Ukraińska*. URL: <https://www.polskieradio.pl/mosaic-redakcja-ukrainska/tag185380/strona2112>.
21. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
22. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
23. *Polski Dialog*. URL: <https://polskidialog.pl/> (дата звернення 13.01.2026).
24. Skwarek R. «Це дуже цінно, коли навколо театру об'єднуються особи з України і з Польщі»: Українська театральна сцена у Вроцлаві. 2024. URL: <https://naszwybir.pl/teatr-gas/>.
25. Skwarek R. «Це дуже цінно, коли навколо театру об'єднуються особи з України і з Польщі»: Українська театральна сцена у Вроцлаві. 2024. URL: <https://naszwybir.pl/teatr-gas/>.
26. Rekonstrukcja. *Instytut im. Jerzego Grotowskiego*. URL: <https://grotowski-institute.pl/wydarzenia/rekonstrukcja-%d1%80%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%81%d1%82%d1%80%d1%83%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f/#>.
27. Baker A.B. *Art Speaks in Healing Survivors of War: The Use of Art. Therapy in treating trauma survivors*. *Trauma Treatment Techniques*. Ed. Jacqueline Garrick and Mary Beth Williams. The Haworth Press, 2006. 184 p.
28. Bal E. Cracking the field of Linguistic Recognition. *Ramiętnik Teatralny*. 2023. № 72 (4). P. 81—97.
29. Kurbas L. *Pisma teatralne* (A. Korzeniowska-Bihun, red.). Wydawnictwo: Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, 2021. 488 s.
30. Participation in the Conference «Resilience. Recovery. Future: Culture in the Recovery of Ukraine». *RedCross*. URL: <https://redcross.org.ua/en/news/2025/06/117116/> (дата звернення 13.01.2026).
31. Шостачук Т. Україна та Республіка Польща: освітньо-культурні зв'язки в часи війни. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2025. № 4 (6). С. 10—22.
32. Гайшенець А. «Близькі незнайомі»: як театр допомагає будувати відносини України та Польщі *LB.UA*. 2020. URL: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blizki_neznayomi_yak_teatr.html (дата звернення 13.01.2026).
33. Канарська А. Польський Народний Театр у Львові: погляд крізь час. *Culture.pl*. 2022. URL: <https://culture.pl/ua/stattia/polskyu-narodnyu-teatr-u-lvovi-pohlyad-kriz-chas> (дата звернення 13.01.2026).
34. *Transmission. UA: drama on the move*. URL: <https://ui.org.ua/en/sectors-en/en-projects/transmission-ua-2/> (дата звернення 13.01.2026).

REFERENCES

- Geographical and political atlas of Poland*. Retrieved from: <http://atlas2022.uw.edu.pl/mapa-tygodnia-uchodzcy-z-ukrainy-od-poczatku-wojny-do-konca-marca/> (data zvernennia 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Solidarity with Ukraine* (2022). Retrieved from: <https://nim-it.pl/aktualnosci/solidarni-z-ukraina-%D1%81%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%96-%D0%B7-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%8E/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Sisters. *Journal*, 191. Retrieved from: <https://posestry.eu/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Shevchenko, O. (2025). Ukrainian theatre in Poland — how Ukrainian artists create in exile. *News of Ukraine*. Retrieved from: <https://news.d.ua/culture/ykrayinskii-teatr-y-polshi-iak-ykrayinski-mitci-tvoriat-y-emigracyi-novini-ykrayini/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Gayshenets, A. (2020). Close strangers: how theatre helps build relations between Ukraine and Poland. *LB.UA*. Retrieved from: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blizki_neznayomi_yak_teatr.html ((Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].

- Taylor D. Augusto Boal 1931—2009. TDR. № 53 (4) (Winter 2009). P. 10—11.
- Harbuziuk, M. (2018). *The image of Ukraine in 19th-century Polish theatrical discourse: strategies and forms of representation: monohrafiia*. Lviv: Prostir-M [in Ukrainian].
- Horbatovs'kyj, P. (2008). From amateur circle to professional theatre (Polish theatre in Kyiv in 1905—1914). *The Slavic World: Collection of Scientific Works*. (Issue 6, pp. 67—92). Kyiv: IMFE im. M.T. Ryl's'koho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Tarasenko, V. (2024). Ukrainian-Polish humanitarian cooperation: current status and prospects. *Bulletin: international relations*, 57 (1), 80—86. DOI: 10.17721/1728-2292.2023/1-57/80-86 [in Ukrainian].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Gayshenets, A. (2020). Close strangers: how theatre helps build relations between Ukraine and Poland. *LB.UA*. Retrieved from: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blyzki_neznayomi_yak_teatr.html (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Horbatovs'kyj, P. (2008). From amateur circle to professional theatre (Polish theatre in Kyiv in 1905—1914). *The Slavic World: Collection of Scientific Works* (Issue 6, pp. 67—92). Kyiv: IMFE im. M.T. Ryl's'koho NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Uliasz S. *Images of Ukraine and Ukrainians in Polish literature. On the literature of the borderlands and cultural borderlines*. Rzeszów, 2001. 218 s. [in Polish].
- Kurbas L. *Theatre writings* (A. Korzeniowska-Bihun, red.). Wydawnictwo: Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, 2021. 488 s. [in Polish].
- Ilynska L. *12 x Ukraina*. URL: <https://teatr-pismo.pl/12-x-ukraina/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Boroch R., Korzeniowska-Bihun A. *Ukrainian Theatre in Exile: A Case Study. Poland Qeios*. 2024. DOI: 10.32388/M7ADD1.
- Mosaic Ukrainian Editorial Office. URL: <https://www.polskieradio.pl/mosaic-redakcja-ukrainska/tag185380/storna2112> (Last accessed: 13.01.2026) [in Polish].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Polish dialogue. Retrieved from: <https://polskidialog.pl/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Polish].
- Skwarek, R. (2024). It is very valuable when people from Ukraine and Poland come together around the theatre: Ukrainian theatre scene in Wrocław. Retrieved from: <https://naszwybir.pl/teatr-gas/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Skwarek, R. (2024). It is very valuable when people from Ukraine and Poland come together around the theatre: Ukrainian theatre scene in Wrocław. Retrieved from: <https://naszwybir.pl/teatr-gas/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Reconstruction. Jerzy Grotowski Institute. Retrieved from: <https://grotowski-institute.pl/wydarzenia/rekonstrukcja-%d1%80%d0%b5%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%81%d1%82%d1%80%d1%83%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f/#> (Last accessed: 13.01.2026) [in Polish].
- Baker A.B. *Art Speaks in Healing Survivors of War: The Use of Art. Therapy in treating trauma survivors. Trauma Treatment Techniques*. Ed. Jacqueline Garrick and Mary Beth Williams. The Haworth Press, 2006. 184 p.
- Bal E. Cracking the field of Linguistic Recognition. *Theatre Diary*. 2023. № 72 (4). P. 81—97.
- Kurbas L. *Theatre writings* (A. Korzeniowska-Bihun, red.). Wydawnictwo: Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego, 2021. 488 s. [in Polish].
- Participation in the Conference «Resilience. Recovery. Future: Culture in the Recovery of Ukraine». *RedCross*. URL: <https://redcross.org.ua/en/news/2025/06/117116/> (Last accessed: 13.01.2026).
- Shostachuk, T. (2025). Ukraine and the Republic of Poland: educational and cultural ties during wartime. *International Science Journal of Education & Linguistics*, № 4 (6), 10—22 [in Ukrainian].
- Gayshenets, A. (2020). Close strangers: how theatre helps build relations between Ukraine and Poland. *LB.UA*. Retrieved from: https://lb.ua/culture/2020/11/17/470376_blyzki_neznayomi_yak_teatr.html (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Kanars'ka, A. (2022). The Polish People's Theatre in Lviv: a view through time. *Culture.pl*. Retrieved from: <https://culture.pl/ua/stattia/polskyy-narodnyy-teatr-ulvovi-pohlyad-kriz-chas> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].
- Transmission. *UA: drama on the move*. URL: <https://ui.org.ua/en/sectors-en/en-projects/transmission-ua-2/> (Last accessed: 13.01.2026) [in Ukrainian].

Received: 19.01.2026

Accepted: 04.02.2026

Published: 12.03.2026